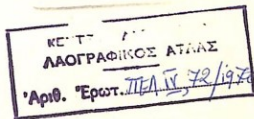

39
28

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΔΡΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΧΕΛΙΔΟΜΙΩΝ

39

A1
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

15-30/1/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις)... *Χελιδόνιον - Ἠλίας*
(παλαιότερον ὄνομα: *Καρυεῖς*...), Ἐπαρχίας... *Ἠλείας*,
Νομοῦ... *Ἠλείας*.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος... *Παναγιώ-*
της φ. Φοῖνας ἐπάγγελμα *Διδάσκων*.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις... *Χελιδόνιον Ἠλείας*.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... *4*.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Κεραυῶρος Βασιλέως τοῦ Μουσ*
.....
ἡλικία... *75*..... γραμματικαὶ γνώσεις... *Σχολαρχεῖον*
..... τόπος καταγωγῆς... *Χελιδόνιον*
Θ. Χαλινίδης Διευθύνων τοῦ 2ου, ἐπὶ δ. 3, Γραμμ. Γνώσεως Διευθ. τοῦ 2ου
Δ. Πυλάκος Διευθ. τοῦ Παναγιώτης, ἐπὶ δ. 3, Γραμμ. τοῦ 2ου

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; *Ἐχρησιμοποιοῦντο μερικαὶ ἐξ αὐτῶν*
μετ' ἑτοῦ, διὰ αὐτῶν τοῦ μερικῶν διὰ βοσκῶν ποιμνίων. τούτοις ἐγένετο
ἐν αὐτῇ.
Ἐπῆρχον αὐταὶ χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; *Ἐνηλλάσσοντο μετ' ἑτοῦ*.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητες· δ) εἰς μονὰς κλπ.
α) εἰς τοὺς χωρικοὺς (ε. 2) εἰς μερικὰ τοῦ εὐρὸς εἰς τὸ μο-
ναστήρι τῆς «Παναγίας τῆς Σεντουκιστίσσης»
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του; *Δέν διατηρεῖ μετ' ἑτοῦ θάνατον τῆς περιουσίαν του*
ἀλλὰ τὴν διανέμει εἰς τὰ τέκνα του ὅταν παντρεύονται.

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; *Ἀσχομαίνετο εἰς εἰς δύο..*

ἕως μέχρι το 1940.. ἔκτοτε εἰσέρχεται περισσότερον εἰς τὴν γεωργίαν

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; ... *Ναί*

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ με δόλοκληρον τὴν οἰκογένειάν των ;

τὰ μοναστηριακά κτήματα τὰ εἰσέρχονται αὖθις μερικές φορές ἀπὸ τῶν μοναχῶν. ἔτι δὲ ὡς ἐνοίκιον ἐν μέρος τῶν εἰσδημάτων

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημασκατόροι κλπ.) *ἐκνομαίνετο* Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

ἦσαν πτωχοί

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα ;)

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θερίσμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίου ἢ χρήμα ἢ εἰς εἶδος ;

... εἰς εἶδος... ἀπὸ τῶν χωρῶν... χωρὶς ἀμοιβῆς...

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ... *ἴδιαι*

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... *Ναί... εἰσέρχονται... εἰς τὴν πόλιν...*

τὴν εὐνοχίαν τοῦ «σεαγμένου», τοῦ «σεάλε» εἰς «Χηραιοῦ», τῆς «εὐνοχίας»

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται ... *Ναί* ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρᾶματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

1) Με κάπρον αἰγοπροβάτων... β). Με κάλυψιν τοῦ καλαμῖς μετὰ τὸν θερισμόν.....

2) Πότε ἐγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .. Μετὰ τὸ... 1935... ἔχρησιμοποιεῖται «Γενετική καὶ Ἀρωματισμός»

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... ε.α... εἰς τὴν αὐτὴν ἔρασαν τὸ 1900... ἔρασαν τὸ 1905.....

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

+ Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ... τὰ δίφτερα ἐχρησιμοποιεῖται... τὰ μονόφτερα αὐτὴν εἰς τὴν αὐτὴν...

σιδηροῦν δίφτερο - εἰς τὴν εὐφρα... τὸ μονόφτερο αὐτὴν εἰς τὴν αὐτὴν... χρησιμοποιεῖται... εἰς τὴν αὐτὴν... +

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

Αὐτὸ δὲν εἶναι εἰδ-
ροῦν ἀλλὰ ξύκινον

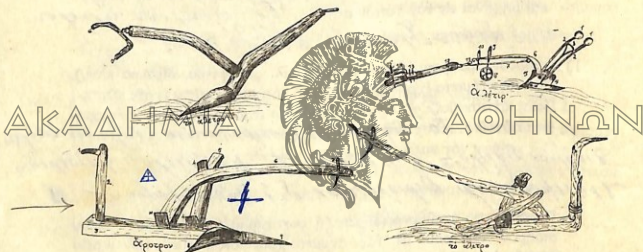
(Γιὰ τὴν μήτην εἰσεῖς τοῦ ἄρότρου ἴδε ἐργασίαν μας.)

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... Μετὰ τὸ 1965.....

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... ἐχρησιμοποιεῖται... τὸ 1965... τὸν τοῦ εἰδ' ὀφεί.

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν) *γέν. χρονομετρίαν*
 5) Μηχανή ἄλωνισμού *ἀπὸ τοῦ 1950*.....
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .. *οἱ γεωργοὶ ματαμεύον*
τὰ φύλλα ἄροτρον.....

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. <i>χερσούλι</i>	6. <i>σταβάρι</i>	11. <i>ζυγίνι</i>
2. <i>χερσούλι</i>	7. <i>σταυρὸς, πρόσμη</i>	12.
3. <i>ἀνταρδόδα</i>	8. <i>φ. ζερὰ</i>	13.
4. <i>ζυγίνι</i>	9. <i>ψαλί</i>	14.
5. <i>σταβάρι</i>	10. <i>ψαλί</i>	15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Ἰνι. μιᾶς μορφῆς. διὰ ξυλίνου...

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου; .. ἑλκυστὶς κεφαλῆ -

μὲν γὰρ ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου; .. ἐκ ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάϊ κλπ.).....

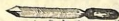
οὐδὲν.

πριόνι

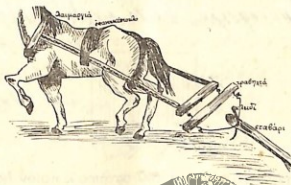
ἀρίδι

ρινι ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

..... ὡς ἐν τῇ εἰκονίᾳ

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος) 2) γυναῖκα 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας : ἄνδρας ἰδιοκτήτης εἶναι ὡς ἐν τῇ εἰκονίᾳ

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .. ὡς ἐν τῇ εἰκονίᾳ

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

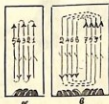
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα μετὰ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία). .. ὡς ἐν τῇ εἰκονίᾳ

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλάκας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

*Ἐξ. εὐθεράν. με τὸ. ἰσοπέδιον. κατὰ τὴν. ἰδίαν
αὐλακίδα, ὡς τὸ. σχεδιάγραμμα. α.*

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

*με τὸ. μοιότερον, ὡς τὸ. σχεδιάγραμμα. β, ἰδίαν. ἐπὶ
«εὐκλείμῳ» διατ. τοῦ ὄργωματος.*

καὶ τὰ δύο

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὰς ἢ σπορίδας, ντάμις, σιασιές, μεσθιόδες κ.λ.π.) ; *Εἰς... εὐθερίες*

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακίαν ; *Ναι*

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ; *Ὁὐκ. γίνεται. ἔ. εὐθεράν. με. εὐκαίμῳ.*

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. *Ἐξ. τὸ. «εὐκαίμῳ»
Ἐξ. τὸ. «εὐκαίμῳ» διὰ τὴν «εὐθερίαν» 10-15 ὁρόνους.*

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποῖαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ.

*Διὰ τὸ... εἰς τὸ... ἐν τῷ χωράφῳ
ἢ τοῦ χωράφου ἐγίνετο... 2-3 ὀργώματα... τὸ πρῶτον γίνεται
«εὐκίρεον», τὸ δεύτερον διβόλισμα. τὸ τρίτον εὐκίρεον γίνεται
τὸν χειμῶνα... τὸ διβόλισμα ἔστιν εἶχαν καυασμῶν.*

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

*Διὰ τὰ κηπευτικά, περισσότερα ὀργώματα
ἔστιν... διὰ τὴν... εὐκίρεον.*

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπάρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰ-
νάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν... ..

*Ἀπὸ τοῦ χωράφου μετὰ τὴν ἀρροσίαν. διὰ τὸν χρόνον ἀσπάρει πρὸς τὴν
ἀφῆσιν τῆς γῆς ἐν ἀγρὰν ἀσπάρει, δι' ἐν ἔτος.*

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κρι-
θῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ
ποῖαν ἐποχὴν; ... *ὡς... ὡς... 1-2... 3-4... 5-6...*

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν.
π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμ-
βανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; ... *Ναί...*

Διὰ τὸν ἀροτρίαν χρησιμοποιοῦν τὸν μουθῶν ἐν τῷ χωράφῳ.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρί-
ζονται: τὸ ποδᾶρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ
τὴν ἀροτρίαν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλει-
 ψοειδῇ σιδηρᾷ ράβδῳ, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον
 τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; *Μ.τ. τὸ. α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.υ.φ.χ.ψ.ω.ς.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.υ.φ.χ.ψ.ω.ς.*

*Μικρὸν σιδηρὸν... εἰς... εἶδει... σιδηρῶν... μεταφωτισμένον
 εἰς τὸ μέγεθος... τοῦ ζύγλου... τοῦ μηχανήματος...*

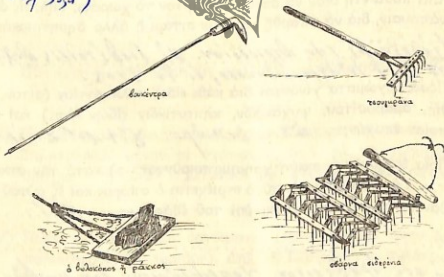

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνι-
 σμα, διβόλισμα); *... κ.α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.υ.φ.χ.ψ.ω.ς.*

δωσις... τὸν... σιδηρὸν... ζύγλου... μέγεθος... εἰς... τοῦ...

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὄργωθῇ (μὲ σκαλίδρα,
 τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων
 περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχε-
 διάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχε-
 διάσματά τινων ἐκ τούτων).

(σκάψονται) μ.τ. τὸ. α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.ι.κ.λ.μ.ν.ξ.ο.π.ρ.σ.τ.υ.φ.χ.ψ.ω.ς.
... εἰς... τοῦ... μέγεθος... εἰς... τοῦ...
εἰς (55,59)

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κή-
 που· π.χ. ὁ κασμάς, ἢ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

...Αξίνα, Ζυγάρι... (υπερφ. δει. ενδιαρχη)

- 6) Ποία πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγαν) εἰς τὸ ὄργανον καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν;

«Οὐδὲν ἄλλο». αὐτὸν ἀπεκρίθη. «Ὁταν ἔχη ὁ φαρμακὸς
διπλὸ τοῦ φαρμάκου, τότε τὸν ἀπορροῦν 1-2 μέτρ. τῆς οὐροῦ.

- 7) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὁσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. *Πρὸς ἀποφ. βοσκῶν. (χ' εἰς ἀποφ.)*

[illegible]

- 8) Ποια χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφᾶς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ. *Διὰ τριφύλλιον*

ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. Διτ... τριφύλλον, χωρδ -
φ'α χά πρσ τάν εχφ αίς... Διτ... βί κίον, α κ ο ι α δ ε δ ή π ο τ ε
χωρδ α φ ι ·

- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἡ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμη-
λων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές)
καὶ ἄλλως. *Ἐσπέρνοντο... μὴ... τὰ... ἀδελφικά...*

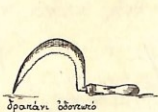
*καὶ ἄλλως. ὕψιζοῦνται... μετὰ τὸ αὐτοχρηστὴν εἶ
εὐχαρίστησιν. οὗ ἐστὶ ἀπολογία μία-μίσ. αὖτε ἀποδοτικὴ
30 πόντων*

Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἑργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά.
(Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) *Μ.Ι. τὰ δρεπάνι.*
τα... δρεπάνι... μέντοι...

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

*τὰ... οδοντωτά δρεπάνια... ἄλλα... μέντοι...
 τὰ... ἄλλα... μέντοι... ἄλλα... μέντοι...*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα).

*ὡς ἐν τῇ εἰκόνι μὲ τὴν διαφοράν ἐπὶ τῇ χειρολαβῇ τοῦ δρεπανίου
 ὁρίζονται (ἢ ἔχουν κατὰ τὴν ἀστυρίαν τῆς κόσας).*

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).

Ἡ λεπίς τοῦ δρεπανιοῦ, ὀδοντωτή... ἢ... κόσας... ἢ...

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;

*Ἡ... χειρολαβὴ τοῦ δρεπανιοῦ... ἢ... ἀστυρίαν...
 σκελετὸς τοῦ δρεπανιοῦ... ἢ...*

5) Ποῖος κατεσκευάζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά εργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπά-
νια κ.ά.) ... *Τὰ... ἡξάρεσαν... αἰ... τὰ... διημερεύοντες*
τοῦ... δὲν... τὰ... κατεσκευάζον... αἰ... «χρηματίζεις»

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς
χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ
ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων
(τῆς ρόβης κλπ.) ... *Τὰ... ἀφαιρῶντες, π.χ. τὰ... μ.τ. τὸ δρεπάνι.*
Τὰ... ἀφαιρῶν, δι' ἐκριζώσεως...

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ
δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ
σίκαλις κλπ. *Τὰ... ἀφαιρῶντες, ὡς... ἀφαιρῶντες, ὡς... ἀφαιρῶντες.*
Μ... ἀφαιρῶντες, ὡς... ἀφαιρῶντες. Πρὶν ἀρχίσουν τὸ «δερε»
εὐχόμενοι: «Ἄντε χίλια χιτῶνα πρὸς τὸν πόρον χιτῶνα»

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὰ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν
μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ... *ἔλεγοντο*
τὰ... ἀφαιρῶντες...

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ),
τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίς,
πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ
τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδά-
φους τὰ δράγματα; ... *οἱ... ἴδιοι... αἱ... ἀφαιρῶντες... δένουν... εἰς χεριές*
μὲ 5-6 «στάχυα». ἀπὸ ἀφαιρῶν ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἐπὶ «αφαιρῶν». ὅταν εἴδω-
ται ἀφαιρῶν «τὸ χιτῶνα» ἀφαιρῶν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς δένουν ἐν-
δὴ μὲ 5-6 «στάχυα» ἀπὸ ἀφαιρῶν ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἐπὶ «αφαιρῶν».

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.
Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα
τῆς χειρὸς) χωριστὰ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφα-
λαὶ τῶν σταχῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ δια-
σταυρῶννται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ... *ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν...*
«τὸ χιτῶνα» ἀφαιρῶν μ.τ. «αφαιρῶν». Ἀντὶ ἐξέρχεται... 15-20 «αφαιρῶν» μαζί,
μέτ' αὐτὰ «στάχυα» πρὸς τὴν ἴδιαν κατεύθυνσιν, δένονται 6-8 ἐν
«αφαιρῶν»... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν... ἀφαιρῶν...
ἐν «αφαιρῶν».

.....

... οὐκ ἔστιν ἄλλο.

- α' ερως @ jordaniana... πρὶν ἀπὸ 1940 ἔρχοντο ἐξωτερικῶς
ἀπὸ ἄλλης μέγ, ἰδίως Χανονδικοί.

- («μεροδού»), «Έδιδαντο ἀπὸς δουλοφειλίας καὶ χαράς καὶ ἀποιο-
δῶν» με 10% εἰς εὐδαιμονίαν. «Παύς «μεροδουλοφειλίας» ἀφαιρέσθη
φασγανό· εἰς τοὺς καὶ ἀποιοδῶν», ὅχι.....

- οἱ... γυναῖκες... πορεύονται... ἐπὶ... χερσὶ βαρύνει
μαλλίνες τράπεζας... γὰρ... ἀποφυλάττειν... ἀλλ' οὐ... ἀφ' ἑαυτῶν
ὅτι... καὶ... τὰ... μαρτυροῦν... οὐ... οἱ... ἄνδρες... πορεύονται
χωρὶς... γυναικῶν... ἀπὸ... τῆς... μέσης... τοῦ... γὰρ... καὶ... μὴ... τοῦ... πο-
ταῦ κατὰ τὸ... (ἐν...)

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

*Ὁ...δεξιὰς...ἀρχίζει... (ἀρχίζει)...μαθ' οἰκονομῶσε
ἡμέραν τῆς...ἐβδομάδος.....*

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά.

*...τραγουδοῦν...διὰ...τραγούδι...ταύτου -
δαίσιον...ἔχειν...καταγράφει...εἰς...ἐκ...συμμετέχον
οἰκονομῶν...ἐργασίαν...μας... (δαμνυχογραφήσας): -*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μετὰ τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶδος.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΑΘΗΝΩΝ

*...ἀφέναν...εἰς...μέρος... (μικρὸν)
« ἔσθρον », ἔσθαι...ἢ...ὡς...ἀφέναν...ὡς...
τεχνολογῶν...ὡς...ἐκ...ταύτων...ἢ...ἀφέναν...
« ἄντα! ὡς...ἐκ...ἢ...ὡς... ».....*

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...ἀμέσως...μετὰ τὸν

*θερισμὸν « δέναν » τοῦ στάχους...εἰς « χερσὶς » καὶ κατόπιν
εἰς « χερσὶς »...ὡς...ἐκ...ἢ...δέναν...ἢ...
ἐκ...μετὰ τὸ « δέναν »...ἢ...ὡς...δέναν...δέναν...
ἐκ...μετὰ τὸ « δέναν »...ἢ...ὡς...δέναν...δέναν...
ἐκ...μετὰ τὸ « δέναν »...ἢ...ὡς...δέναν...δέναν...*

2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χειρές, ἀγκαλιές ; Πώς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσμιον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν αὐτὴν μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Κατὰ τὸ ὅτι δέκονται... δὲν... χρησιμοποιώμεται. ἔφα-
νιστον. ὡς ἀνακρίβηται. ἐκ τῶν διὰ διὰ τοῦ ἐρωτήματος.
οἱ ἄλλοι δὲν οὐκ... ἀλλὰ τὰν ἴδιον τοῖς ἀλλοῖς. τὰ
"χερόβολα", δένονται. ἐκ τῶν πρὸ ἐρωτήματος ἀλλὰ τὸ ἴδιον
τὸ οὐκ ἐστὶν. ἀλλὰ ἐστὶν. πρὸ ἐρωτήματος ἀλλὰ τὸ οὐκ ἐστὶν.
τοῦ τοῦ... χερσίου... πρὸς.

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνουντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-
κεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα
δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐποποθετοῦντο ;

τὸ "χερόβωτα" μισθ. τὸ δῶρο... συγκατατίθενται...
 ἀνδ 12, δὲ διδύμοι μισθ. τοῦ Παπαριού. ἐν τῷ δὲ δίδυμοι...
 τῇ "ἐν-ἐν", ὥστε ἀν. ἀρξίμ. μετ' ἀρχαίων. ἔ...
 σεστρώσουκ. πᾶσι...

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

1) 'Από πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
σας; Πρὶν ἀπὸ τοῦ 1860. (Ὁρῶ οὖν
ἐν τοῖς ὁροῦσιν κεφάλαιον 16 εἰς τὴν ἐντυφωμένην
στατιστογραφικὴν ἐκθεσίαν μας)

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς... *κατὰ δύο περιόδους:*
 1) Τὸν *Ναυβρίο-Φεβρῖοιο*, ἐπὶ *Ξενοκλ. Χωράφι*, "ἢ *πρώτην*"
οἰσθόρος, κόπτεται εἰς περὶ χ. 6). Τὸν *Αὐγούστο-Σεπτέμβριο*
"ὀγίμην", εἰς "Αἰσθόριον"· δὲν *κόπτεται οἱ αἰσθόροι.*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
 μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
 ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
 ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
 φωτογραφίαν... *Μὲ... 2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...*

Συζητήσεων... α' μὲ... 2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...
"Εξωκεῖται"...

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
 χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἴσαν
 ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
 κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Παλαιότερον... 2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...
"Εξωκεῖται"...
2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...
2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...
2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
 σαν κ.ἄ.)... *οἱ... 2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

(2 ψκ... 3 ψκ... μὲ... 2...)

- 3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
 ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
 κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) . τὰς . ("θανούς") . τὰς . δένουν .

εἰς "μυάλλειν" . μίαν . εἰς "μαβέλλειν" . ρίχνουν . τὸ φῶς -
σημαμένο χόρτο ., τὸ φάτοιν . τὰ ἐπιβαλλόν . καὶ . κατὰ
δὲν τὸ βλάθουν καὶ τὸ δένουν με' εὐρύτητα . (Περὶ 660'
τερα , ἰδὲ εἰς συνεκκεντρώμενον εὐρύτητα , σελίς 9)

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς άλωνισμόν . Συνεκκεντρῶνόντο
πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην
θέσιν , π.χ. εἰς τὸ άλῶνι , εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

τὰ "χερόβεαν" . φαρτῶνεται . εἰς φῶς . καὶ μεκκρε-
ρονται . εἰς "θεμνοσετάσια" , χύρω . φῶς . τ' ἀλῶνι .

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν
δεμάτια . Εἰς τινὰς τόπους λέγεται : θεμνοσετάσι , θεμωνιά,
θεμωνιάστρα , κλπ . Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν ;
Υπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως ;

Θεμνοσετάσι . . . τρώας . τὰ φάτοιν . τὰν δεματιῶν
αὐτοῦ καὶ μαδριακίνας , δὲν . εὐρύτητα .

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλῶνι διὰ τὸν άλωνι-
σμόν τῶν δημητριακῶν ; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρι-
σμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον
χώρον , δηλ. ὅχι εἰς τὸ άλῶνι ;

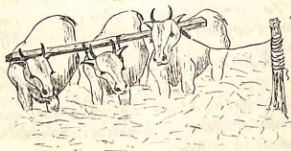
τὰ φάτοιν . ἀλῶνι .

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλῶνι . Ἐντὸς τοῦ
συνοικισμού , εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου ; Εἰς
ποῖαν θέσιν ;

Ἐξω . ἀπὸ . τὸ . χωρίο . τ' ἀλῶνι . ἀλῶνι . τὰν
χωραφίων , εἰς . μέρα . αὐτοῦ . δὲν . εὐρύτητα . χῶμα .

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

τὸν... χερσὶ βοῶν... τοῦ βοῶντος... β.δ. τοῦ...
 στάχυν... βοῶν... τὰ... ἐλάττω, ἐλάττω... γὰρ...
 διὰ τὸν... ἐλάττω... ἐλάττω... ἐλάττω... ἐλάττω...

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.). *Διὰ τῶν ἵππων*

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

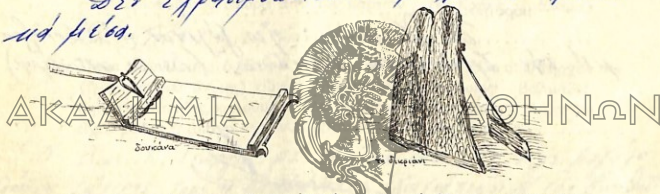
Πολλοὶ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῖς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνίου ξύλινος στύλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς, στρούλουργας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

*Διὰ τῶν βοῶν... ἀντιπροσώπων... ἐλάττω... ἐλάττω...
 τὸν... τὰ... «ἐλάττω...».....*

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
 στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἷς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειάς, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στύλος εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεμένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλωνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

(Ορδ. εχθροφ. εναντίον του Σαυζοφρ-
ου. έφ'αίαν ηας βελ. 10-11.)

διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.
 Δὲν ἐχρηματοδοιοῦντο μηχανικὰ θωροισι-
 κα μέσς.

Εὐχαριστοὶ εἴμεθα μετὰ πάντων, ὁδοῦ
εἰς τὸν δόξαν.

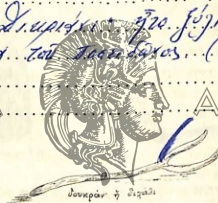
δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ;

Ἀπὸ... ὥρας... 8³⁰ π.μ., διαρκ. μέ. τὸ (εὐφραίνου).
 τοῖς ὁροῖσιν. ἀπὸ τὸν ἀρρωστὸν ἄνθρωπον... 3-4 ὥρ.
 ὥρ. τὸ ἀφ' ὧρας... 8 π.μ. ἐπὶ ἀνελκυστὶς... τῆς. ἑαυ-
 τὴν ἐπὶ... τοῦ... ἰδίου (εὐφραίνου).....

12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δογκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

..... τὸ δ. δογκράνι... ἔχει ξύλινον... ἐπὶ ἀνελκυστὶς
 μετ' τῆς... ἀρρωστὸν... τοῦ... (ὡς τὸ κατωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΟΗΝΩΝ

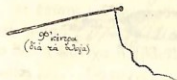
13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
 πους στάχυν ; καί.....

14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
 πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
 φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
 διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).....

Ἦτο ἐν... χρήσει... τὸ (εὐφραίνου), ξύλινον... βέργα
 ἐπὶ τῆς... ἀρρωστὸν... ἔχει... ἀρρωστὸν... τὰ (εὐφραίνου)...

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχυῶν ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἡλωνίζοντο καθ' ἡμέραν

κλπ. ἡγωνίζοντο καθ' ἡμέραν ... Μ. εὐχαριστῶ... τοῦ... ἀγαπᾷ
ἀνδρῶν. ἐνοῖς... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ...
Μὴ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ... ἀγαπᾷ...

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχισθοῦν διὰ τὴν ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
 («Ζωροῶς»)

- 17) Ποιοι αγωνίζονται : ο ίδιος ο γυαργός με ιδικά του ζώα ή υπήρχον (ή υπάρχον ακόμη) ειδικοί αγωνιστές (εν Αιτωλία: βαλμάδες, δηλ. τροπαιήδες, καλούμενοι αγωνοράτοι και άγωνιάτες) οι οποίοι είχαν βόδια ή αλογα και ανέλαβαν τον αγωνισμόν

Ο ἴδιος... δ... Γεωργίος... μετὰ τὴν... ἔχει μετὰ
 ἑλάνην... τοὺς... ἀντιπαραθέτει... τὸν...
 μετὰ τὴν... τοὺς... ἀντιπαραθέτει... 12-25 οὐ
 εἰσὶν... ἀντιπαραθέτει... μετὰ τὴν... τοὺς...
 τὰ... ἀντιπαραθέτει... ἀντιπαραθέτει...
 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μετὰ καὶ μετὰ ἀλυσιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρ-

- 18) Πλήν του μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνασιτικὸν ἐργαλειον ὑπῆρ-
χον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ
τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν
κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

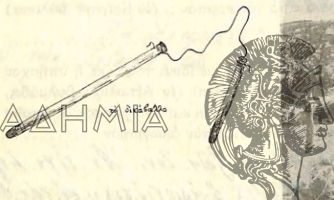
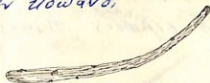
Τὸ ἐκπαινεῖται· μερικῶν σταθμῶν ἐξήντητο· ἀφαιρῶν δὲ
ἐπὶ τῆς "αἰνῆς" αὐτῆς "χρῆς"· γὰρ τὰ "προσπεριδοῦν" ὡς αὐτὴ τὰ
19) Ὁ κάποιος αὐτὸς πρὶν ἐλέγεται· ἐκ ποίου εὐλοιο κατεστεινίσταται
ἔχων ἵδου, ἔχων ἵδου,

- 19) Ὁ κόππανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του;

Ἐξήντη... ἀνὰ... ἀνὰ... ἦτο... ἡν... ἐν...
 γὰρ ἡ... ἄλλου... ὅλγον... μακροχρόνιος... Μῆνας 14.
 περίπου ἐν ἀρετῇ χονδρῶς. διὰ τὸ «ἀρετῶσιτι», χρῆ-
 σιμοποιούσαν τὸ γεγόμενον ἀδωρόν, τὸ δωροῖον
 εἰσπράττειται ἐπὶ ἄλλῃ βελίδι μετὸν χαρταγριοφόν
 ἀδωρόν

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἄλωνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου;
(π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)... *Εἰς τὸ ἄλωνι* (3').....

Οὐκ... αὐτῶν... τῶν... ἀπὸ τῶν... μὴ πρὸς τὰς ἐκτεταγμένας...
τὰ κοινὰ ἵστανται μετὰ τὸν νόμον.

‘Υπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο’ μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν ; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
ἄλλα πρόσωπα ἐπ’ ἀμοιβῇ ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά ;
Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
παραγωγῶν ; . *χ.ψ.δ.ο...τ.α.κ...μελῶν...τῆς...οἰκογενείας*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου ; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν ; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχυῶν ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

[illegible]

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ; *ὅλα σχετῶν ἐργασίας κατὰ*
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν *σελ. 14)*
συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; ... *ὄχι* ;

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρῆσις ἀλυσιατικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.
Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς).

ΨΑΤΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΑΥΤΗΣ

Από το 1950. Ήταν τα Παναγιώταρα από τον
 Ανδραβίδα. Ο τρόπος είναι σωστός.
 β'. Λίχνισμα

- 1) Πώς λέγονται οι άλωνισμένοι στάχυες, ετοιμασμένοι δια τὸ λίχνισμα; (ἐν Αἰτωλίᾳ: λειώμα, ἐν Κρήτῃ: μάλαμα). Μὲ ποῖον ἔργαλειον σωρεύεται τὸ λειώμα διὰ τὸ λίχνισμα; πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην: θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον: δικριάνι, ἀλλαχοῦ: δικηγιάनि) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....
- ἀ... ἀρωχόμενοι... στάχυες γέρου-
ρα... φαιδός... (σωρός)... Οἱ στάρφη οὕτε κελτραυτο... ὡς
σίον του... «σταί χερσού»... «ἴς... σφρόν»... μέ... τό... «δικρίνι»,
τό... ρευάρι... τή... σμιάνη... ὠ... εἵ... ἀρρωματιέ...*

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο... *Ο. Παράξιν.*

ἔχ.εἰ... ε.χ.εἰ... α.τρ.α.φ.α.ρ.ζ.όν. (Ἡ. μ.α.ρ.λ.α.ν. εἰ.χ.ε.
α.τρ.α.φ.α.ρ.ζ.όν. α.χ.εἰ.μ.α. δ.ι.ο.εἰ. τ.α.ρ.α. δ. α.θ.ω.ν.ι.α.μ.ο.ς..
γ.ι.ν.ε.σ.α.ι. μ.ε.λ. τ.ῆ.ν. α.θ.ω.ν.ι.α.τ.ι.κ.ῆ. μ.η.χ.α.ν.ζ.ν.) : δ.ε.ν.
ε.π.α.ρ.φ.ῶ.ν.ε.σ.α.ι. εἰ. ε.π.α.ρ.ν.α. β.τ.ῶ.ν. (ε.σ.α.ρ.φ.ῶ.ν.ν.....

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα; (Πῶς λέγεται τοῦτο: φτυάρι, θρινάκι; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο... *Μέ... το...*)

Διπλόνι.

(ὅρα καταβιβάναι παροργισίαν εἰς σχετικὴν ἐργασίαν)
(σφ. 11 εἰς. 13).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Αδελφοί μου αγαπάει ο γυναικός. Όχι
αδελφός γυναικός.

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινας τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεταί δεύτερον ἄλῳ-νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ἐρχοντο... ἑταῖροι... καὶ χοροὶ ἄλλοι... ἐν αὐτῇ ἐπο-
λὴν ἔχοντο... ἀπὸ τῆς πόλεως... τοῦ... οὐρανοῦ... ὅπου
ῥο... ἐκείνη... ἔχοντο...

5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλ-
νισμα; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο

..... Δεῖ- ἐγίνετο δεύτερο "ἐξάκισμα"

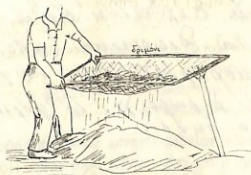
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κρντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;

..... Με' τη' ἐκράτῃ· ἢ· τη' σαρώματι· ὅταν
 ᾖσαν... ἀσπλάγ· "ἐκράτῃ" καὶ τὰν κούρακα.

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου· ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων με' ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με' τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρη, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

Τὰ τυχόν ἐναπομείναντα «χοντράδια» ἔχω-

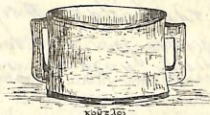
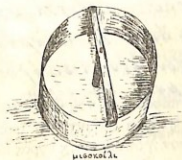
7) "Όταν έτοιμασθή, ως ανωτέρω, ο καρπός σχηματίζεται εις σωρόν ; Μὲ ποῖον ἔργαλειον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἔργαλειον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ; *Ἐχάρυετο... β. τ. α. ρ. 6.*

8) Ἀλλὰ ἔτι μακροτέρως νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. *...Μετὰ τὴν... μόνον... ὅπως...*

γ'.1) Ποιαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἐπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτῃ, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνθήκαι. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητά του εις ὁκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

..... Οφείλει. ὡρὸς. τριῶν δὲκ. ἐκαττοχόν,
ἐπὶ ἀρχιεποῦ. αὐτοῦ. 1880 (α' φύλ.)

κόμης λο:

μεσοκοίτη

- 2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο,

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,

γ) τὸ γυναικείο,

δ) τὸ ἀλωναϊτικὸ κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ..*Τ.Α... "ΚΑΡΤΑ" ... 91α. μέτρον... 41ρε.*

114. «Κραυγὴν»... ἡτοῦ ἀνδρός... πλάττον... χαρῶν... 7. 5. οὐκ
 δε... «ἐκείνη»... 4... «ἐκείνη»... ἦτο... 30. οὐκ
 ἦτο... «ἐκείνη»... 12... «ἐκείνη»... ἦτο... «ἐκείνη»
 (18. «ἐκείνη»... «ἐκείνη»... 13... «ἐκείνη»... «ἐκείνη»

- 3) Ποῦ ἀπέθηκευτο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) . . . ἐντὸς τοῦ οἴκου . . . ἐντὸς τοῦ λακκούβου . . .

ο χυμ... βρέ. παραφύδου, χωρισμένα... σε... 2-3 διαμερίσματα, τα χερόμυα ("ράτια")... 2αα "γέννητα" περιέχουν
ζωογονήτο, στο πάτωμα της αποδυτήριας

- 4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; .. *ἀπὸ... καθύπευθε, κ.ο.κ...*
ἔτι... εἰς... χωρὶς... τοῦ χωρὶς...

5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

*Η... διαλογὴ... τοῦ... σπόρου... ἐγένετο μετὰ...
 τοῦ "ἐλάττωσιν"... παίρνουν... ἀπὸ... τοῦ... καθύπευθε...
 τὸν... ἀπὸ... τοῦ... σπόρου... ἐγένετο μετὰ...
 μετὰ... εἰς... χωρὶς... τοῦ... σπόρου...*

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχῶν,
 τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

ὅχι...

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

*Πύρας... ἐν... εἰς... μερικαίαι... χετονίαι...
 ἰδὼν... εἰς... τὸν... ἐμφραδεν... τοῦ... ἀρχαίαι... π.χ...
 τὸν... χωρὶς... (τῶρα... δὲν... ἀνάπτουν...)*

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; ..

*τὴν... Κυριακὴν... τῶν... Ἀπριλίου... τοῦ... Κυ-
 ριακὴν... τῆς... Τυροφάγων... τοῦ... ἑσπέρas...
 ἰδὼμεν... ἐμφραδεν... τοῦ... ἀρχαίαι... εἰς... ἄλλαι...
 χετονίαι... τοῦ... ἀνάμμα... τῆς « φωτιᾶς » χινόταν
 τὸ ἑσπέρas τοῦ διαρκοῦσε μέχρι τῆς πρωινῆς
 ὥρᾱς*

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

...Ρετσίκοφωτιζ (διότι συνταγρείτο με τὰ ρετσί'νι
της πιό'νι)
Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυρὰν' παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

Υδίας, χελ.

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.

Τὰ κλέπτουν ; Ἄν ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος ;

Κτίσθαι το Πέτριον οὐρανὸν ἀποτίς. ἵπτοντες.

3) Πώς γίνεται η συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερώς) δυνάμεις.

3) Πώς γίνεται η συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

...ξί' α' ο' φ' η' κ'... α' ι'... τ' ε' ο' ι'... ε' ο' η' κ' α' ρ' α' ι'... φ' ο' ρ' τ' ο' ι'... ο' τ' ι' s

7.11.01.15. Co' Expeditor. To. R. L. A. v.

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυρὰν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ξόρκια, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα

.....*Όχι*.....

.....

.....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από την πυράν. (Περιγραφή λεπτομερής)

Γύρω από τις «φωλιές» αυτές γράφει, με τη γλ

Σοφείνοι... ο.ε. α. Μαλαγγινάουτα Ε.ν., "Μαδου.Γε.ν.", Στρα

του δούσαν, ἡλληνοταύριον ἄφροντα... φρεσίν... αἱ γέροι
ἔλξαν ἰστορίας, διαφόρους μύθους... ὑφ' ἡμῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Φ.ΦΟΥΚΑΣ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ
ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ -ΗΛΕΙΑΣ

Ο ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ(ΕΡΓΑΣΙΑ,ΕΚΗΝΑΙ κ.λ.π.)ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΟΕΤΟΙ-
ΜΑΣΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΠΟΡΑΝ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΑΛΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΕΩΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗΝ ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΥ-ΝΟΜΟΥ ΗΛΕΙΑΣ..

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1970
ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΝ- ΗΛΕΙΑΣ

ANTI ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Ἡ ἀνά χειρας ἐργασία, ἥτις περιγράφει τὰ γεωργικά ἐργαλεῖα καὶ τὰς γεωργικὰς ἀσχολίας, ὡς καὶ τὰς κατ' ἔθιμον πυράς τῆς περιοχῆς Χελιδονίου- Ἡλείας, ἐγένετο πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συμπληρώσεως τῶν σχετικῶν ἐρωτήσεων τῶν περιλαμβανομένων εἰς τὸ συνημμένον ἔντυπον Ἑρωτηματολόγιον τοῦ "Κέντρου ἐρεῦνης τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας" τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὴν συγγραφὴν, ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τόσον ἡ οὐσία ὅσον καὶ ἡ σειρὰ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ Ἑρωτηματολογίου.

Ὅπου ἦτο δυνατόν ἐπισυνήρθησαν καὶ σχετικαί πρὸς τὸ περιγραφόμενον ἀντικείμενον φωτογραφίαι, ληφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ συγγραφέαντος. Σκηναί, ὅπως τοῦ θεορίου, τοῦ πλωνιστοῦ κ.λπ. εἴναι ἤτοι δυνατόν νὰ φωτογραφισθῶν διότι ἡ ἐργασία ἐγένετο τὸν χειμῶνα.

Προσπαθήσαμεν νὰ ἀποδώσωμεν τὴν τοπικὴν ὁρολογίαν καὶ φρασσεολογίαν ἐντὸς τοῦ κειμένου αὐτῇ περικλείεται εἰς εἰσαγωγικά.

Αἱ σχετικαὶ πληροφορίες συνεκεντρώθησαν ἀπὸ τοὺς κάτωθι γεωργοὺς, καταγομένους καὶ κατοικοῦντας εἰς Χελιδόνιον-Ἡλείας:

1) ΚΕΦΑΛΟΥΡΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ	τοῦ ΝΙΚΟΛΑΟΥ, ἐτῶν 75, ἀπόφοιτον Σχολαρχείου.
2) ΚΑΛΟΥΔΗΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟΝ	τοῦ ΙΩΑΝΝΟΥ, ἐτῶν 63, ἀπόφοιτον Δημοτικοῦ.
3) ΓΚΟΥΤΣΗΝ ΙΩΑΝΝΗΝ	τοῦ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, ἐτῶν 60, ἀγράμματον.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ 15 ἕως 30 Ἰανουαρίου 1970.

ΑΓΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ(ΚΑΙ ΜΕΤΑ)ΤΟΥ 1920.

Εἰς τὴν γύρω τοῦ χωρίου Χελιδονίου-Ἠλείας ἀγροτικὴν περιοχὴν, πρὶν ἀπὸ τὸ 1920 καὶ μετὰ τὴν χρονολογίαν αὐτὴν, ἔν μέρος τῶν καλλιεργουμένων ἐδαφῶν ἐκρησιμοποιεῖτο ἐναλλάξ διὰ τὴν σποράν καὶ ἔν ἄλλον μέρος ἐμενεν ἀκαλλιεργητὸν (*ἀγροίαναις*), χρησιμοποιούμενον -τὸ τελευταῖον τοῦτο- διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζώων. Τὰ ἐδάφη αὐτὰ ἐκάστης περιοχῆς εὐρίσκοντο "κατὰ πάντα", δηλαδὴ συγκεντρωμένα εἰς μίαν περὶχὴν - εἴτε διὰ τὴν μίαν εἴτε διὰ τὴν ἄλλην χρῆσιν ἐπρόκειτο - καὶ ἐνηλλάσσοντο κατ' ἔτος. Ὑπάρχον ἐπίσης καὶ ἀρκετοὶ ξεχωριστοὶ βοσκότοποι, χρησιμοποιούμενοι διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν συνεχῶς, τὰ λεγόμενα "λιβάδια".

Τὰ κτήματα ἀνηνοκυρίως εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλαδὴ εἰς τοὺς χωρικοὺς. Ἐν μέρος δὲ καλλιεργησίμου γῆς (περὶ τὰ διακόσια στρέμματα περίπου) ἀνῆκεν εἰς τὸ μοναστήρι τῆς "Παναγίας τῆς Σεντουκιώτισσας", τὸ ὁποῖον ἀκόμη ὑπάρχει. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ κτήματα διενεμήθησαν εἰς ἀκμήμονας καλλιεργητὰς κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου διαγενομένην ἀπαλλοτριώσιν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων.

Εἰς τὴν περιοχὴν μας ἡ παλαιὰ περὶ τοῦ γάμου τῶν τέκνων (εἴτε ἀρρένων εἴτε θηλέων), διανεμετο, ἀνάλογως, εἰς αὐτὰ καὶ μεγαλύτερον κεφάλαιον παύεται ὁ γυῖος ὁ ὁποῖος, δὲ παραμένει μαζί με τοὺς γονεῖς καὶ τὰ ἀναλάβη νὰ τοὺς "γηροκομήσῃ".

Οἱ κάτοικοι ἡσχολοῦντο -ιδίως πρὸ τοῦ 1940-παρallήλως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Μετὰ τὸ 40 ὅμως, λόγῳ τοῦ ὅτι οἱ βοσκότοποι ἐκαλλιεργήθησαν, ἐστράφησαν περισσότερον εἰς τὴν γεωργίαν. Δύο-τρεῖς οἰκογένειες μόνον ἐξακολουθοῦν νὰ ἔχουν "στάνες" καὶ ἀσχολοῦνται με αὐτὰς παρallήλως πρὸς τίς γεωργικὰς ἀσχολίας τοὺς. Οἱ ὑπόλοιποις ὅμως οἰκογένειαις ἐξακολουθοῦν νὰ ἀσχολοῦνται με τὴν οἰκόσειτον κτηνοτροφίαν.

Ἐλάχιστοι γεωργοὶ μάνουν καὶ τὸν "τεχνίτη", ἰδίως τὸν μαραγκὸν καὶ τὸν κτίστην. Ὅλοι αὐτοὶ ὅμως εἶναι αὐτοδίδακτοι καὶ δὲν κατέχουν συστηματικῶς τὴν τέχνην.

Μεγάλοι *ὑπο*κτήμονες δὲν ὑπάρχον εἰς τὴν περιοχὴν. Τὰ μοναστηριακὰ κτήματα πρὶν ἀπαλλοτριωθῶν ἐδίδοντο "ξεκοπή" εἰς μερικές πτωχὰς οἰκογένειαις τοῦ τόπου πού ἐστεροῦντο κτημάτων. Αὐταὶ ἀνελάμβανον -κατόπιν συμφωνητικοῦ μετὰ τοῦ Ἡγουμένου ἢ Καλογήρου - νὰ καλλιεργοῦν τὰ κτήματα τοῦ Μοναστηρίου διὰ μίαν περὶ ταετίαν συνήθως. Κατ' ἔτος δίδιναι εἰς τὸ Μοναστήρι, ὡς ἐνοίκιον, μίαν ποσότητα τῆς παραγωγῆς (10% συνήθως) εἴτε εἰς "χρῆμα" εἴτε εἰς "εἶδος", ἀνάλογα με τὴν συμφωνίαν. ἔλεγοντο δὲ "ἐνοικιασταί".

Δούλοι ἢ ὑπηρεταὶ δὲν ἐκρησιμοποιοῦντο κατὰ πῇν καλλιέργειαν. Οἱ ἴδιαις οἰκογένειαις "ἐδοῦλευν" τὰ κτήματά των.

Οἱ νέοι τοῦ τόπου , ἀλλὰ καί μεγάλοι ἀκόμη ἄνδρες καί γυναῖκες, ἐπῆγαν ὡς ἐργάται "στόν κάμπο" γιά "δουλειά" δηλαδή στά καμποχώρια τοῦ Πύργου, τῆς Γαστούνης καί τῆς ~~Αμαλιάδος~~ ^{Αμαλίας}. Τοῦτο ἐγίνετο κατὰ τήν ἐποχήν "τοῦ σκαφίματος", "τοῦ σάλου" καί τοῦ "χαραινιῦ" τῶν σταφιδαμπέλων.

Τά κτήματα παλαιότερον ἐλιπαίνοντο μέ ζωικήν κόπρον , μέ "κάφιμο" τῆς καλαμιᾶς καί πολύ σπανίως μέ χλωράν λίπανσιν. Μετά τό 1935 ἄρχισαν νά χρησιμοποιοῦνται τά πρῶτα χημικά λιπάσματα , κατ' ἀρχάς τό "Γκουανώ" καί τό "Λεωφώς". Τώρα χρησιμοποιοῦν πρός λίπανσιν συστηματικῶς μόνον χημικά λιπάσματα.

Β. Γεωργικὰ Ἔργα λεία.

Παλαιότερον, διά τό ὄργωμα καί τήν σποράν , ἐχρησιμοποιεῖτο τό "ξυλάλετρον". Ἀπό τοῦ 1900 ^{πρῶτον} ἐτέθη εἰς χρῆσιν πρὸ σιδηροῦν δίφτερον ἄροτρον , χρησιμοποιούμενον ἔκτοτε παραλλήλως πρός τό "ξυλάλετρον". Ἀπό δέ τό 1900 περίπου ἐχρησιμοποιήθη ^{ἐπει} "σιδερία", δηλαδή τό σιδηροῦν "μονόφτερον" ἄροτρον , τό ὅποτον τώρα χρησιμοποιεῖται περισσότερον ἀπὸ τά ἄλλα, ἰδίως διά τό "σχίσιμο" δηλαδή τό "ὄργωμα" τῶν ἀγρῶν.

Τό δίφτερο ξυλάλετρο ~~ἐπακολουθεῖ~~ ἀκόμη νά χρησιμοποιεῖται , εἰς περιορισμένην ὅμως κλίμακα , εἰς τήν σποράν τῶν δημητριακῶν, ὅχι ὅμως

διὰ τό "σχίσιμο".

Ἡ κατεσκευὴ τοῦ ξυλάλετρου εἶναι ἀπὸ τοῦς ἰσὶν τοῦς γεωργούς . Τό σιδερένιο δίφτερο ἄροτρον , τοῦ τώρα δέν χρησιμοποιεῖται εἰς τό χωρίον μας , τό κατεσκεύαζαν οἱ "γῦφοι" δηλαδή οἱ χαλκιάδες. Τό μονόφτερον ἄροτρον , τήν "σιδερία", τό ἀγοράζουν ἀπὸ τήν Ἀγροτική Τράπεζαν , μέσφ τῶν Γεωργικῶν Ἑνώσεων , ^{καί ἐπὶ ἐιδρυτικῇ}.

Τά ἐπὶ μέρους τμήματα τοῦ "ξυλάλετρου" (εἰν 1) εἶναι τά εξῆς: 1) Τό Χερούλι 2) Ἡ Ἀλετροπόδα 3) Τά Φτερά 4) Ἡ Ξυλίνη σπάθη, ἐλαφρῶς κεκαμμένη, 5) Οἱ Σφήνες 6) Τό Σταβάρι 7) Ὁ Γάντζος (σιδηροῦς) καί 8) Τό Ὑνί . Ὁ Γάντζος τοῦ "ξυλάλετρου", πού εἶναι καρφωμένος ἀπὸ Σταβάρι, πιάνεται στήν σιδερένια κουλούρα τῆς "Παλατζόνας". (εἰν 2)

Τό σιδερένιο μονόφτερο ἀλέτρι φαίνεται στήν εἰκόνα (εἰν 3)

Τρακτέρ ἐχρησιμοποιήθη διὰ ἄρσιν τό πρῶτον τό 1965. Ἀδῶφ ὅμως τοῦ κεκλημένου τοῦ ἐδάφους, πολὺ λίγα κτήματα καλλιεργοῦνται μέ τό Τρακτέρ.

Μηχανή θερισμοῦ, ἐπίσης, λόγφ τοῦ ἀνθρώπου τῶν ἀγρῶν, δέν εἶναι

(εἰν. 1) Ξυλάλετρον

(εἰν. 2) Κατασκευὴ τοῦ γάντζου Παλατζόνας (τὰ δύο μέρη)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

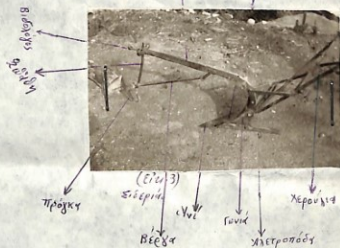
488/2
(παράθε-
τος
"αίχμη")

δυνατόν νά χρησιμοποιηθῇ. Μηχανή δεσί-
ματος τῶν σταχῶν δέν χρησιμοποιεῖται.

Τό "γυί" τοῦ ξυλίνου ἄρότρου
εἶναι μιᾶς μορφῆς δι' ὅλα τὰ εἶδη τῶν
χωραφιῶν· ἄλλως τε ἕνα εἶδος "χωραφι-
οῦ" ὑπάρχει στήν περιφέρειά μας. Δέν
ὑπάρχουν πετρώδη ἐδάφη.

Ἐργαλεῖα διὰ τήν ἐπισκευήν τοῦ
ξυλίνου ἄρότρου εἶναι τὰ συνηθισμένα:
Τό Χειροπρίονο, τό Ἀρίδι, τό Σκεπάρνι,
τό Ξυλοφαί. Οἱ καλοὶ γεωργοὶ ἔχουν ἕνα
"ταγάρι", τό λεγόμενον "νιότραστο" δηλα-
δὴ "νιότραστο", ἥτοι "ταγάρι" διὰ τό ὅ-
νι. Πέσα σ' αὐτό ἔχουν τὰ ἀπαραίτητα ἐργαλεῖα διὰ τήν ἐπισκευήν τοῦ ἄρότρου
καί τό παίρνουν κοντά στό χωράφι διὰ νά ἐπισκευάζουν τό "ἄλετρι" δόσας τοῦ
το παθαίνει βλάβην.

(Εἶναι 3)
Ξιδοροῦν μονότρονον
εἰς δέριον
2 ταβίρι
Μαλτέσι
(Φτέρον)

Υ. Τ ρ ό π ο ς ζευξιματαων ζωων (ζεύξιμο).

Διὰ τό "ζευγάρισμα", τό "ὄργωμα", παλαιά ἐκρησιμοποιοῦντο καί βό-
δια. Τά ζῶα, ὅμως, ποῦ ἐκρησιμοποιοῦντο καί ἐκρησιμοποιοῦνται κατὰ 99% εἰ-
σὶν αἱ ἵπποι.

Διὰ τό "ζεύξιμο" ἐκρησιμοποιοῦνται δύο ζῶα, τὰ ὁποῖα διαθέτει ὁ ἴδιος
ὁ γεωργός. Ἐάν, ὅμως, διαθέτῃ ἕν, τότε "σπαιτρεῖται" μέ ἕναν ἄλλον, συγγενή ἢ
γεῖτονα κ.λ.π., ὁ ὁποῖος διαθέτει καί αὐτός ἵππον ποῦ νά "ταιριάζῃ" μέ τόν
δικόν του. Δυνατόν νά ἐκρησιμοποιοῦν καί ἕν ἄλλογον διὰ τό "ὄργωμα". Τοῦτο, ὅ-
μως, πρέπει νά εἶναι νέο, δυνατό καί "καλά ταῖσμένο".

Διὰ νά ζεύξουν τὰ ἄλογα φοροῦν εἰς ἑκάστον ἐξ' αὐτῶν τήν "λαιμαρι-
άν". (Εἶναι 4) Ἐπ' αὐτῆς τοποθετοῦνται τὰ

"ζευλιὰ", δύο ζύλα ἐλαφρῶς κεκαμμένα
καί δεμένα εἰς τό ἐπάνω καί κάτω μέ-
ρος κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νά μή
φεύγουν ἀπό τό ἔμπροσθεν μέρος τῆς
λαιμαριᾶς, τό βλέπον πρός τήν κεφαλὴν
τοῦ ἄλόγου. (Εἶναι 5) Ἀπό τήν λαιμαρι-
άν ξεκινοῦν "τά σκιοινιά" ποῦ, ἀπό τό
ἕνα πλευρό καί ἀπό τό ἄλλο τοῦ ἄλό-
γου, περνοῦν ἀπό τήν "γυγλαν" - δερμα
τίνην λωρίδα ἐπάνω εἰς τήν "ράχη"
τοῦ ἄλόγου - καί προσδένονται εἰς
τούς δύο ἀκραίους γάντζους τοῦ "πα-
λαντζονιοῦ". (Εἶναι 6) Ὁ μεσαῖος γάν-
τζος τοῦ "παλαντζονιοῦ" ἐκαστοῦ ἄλό

Τά "σχοινιά" προσδέ-
νται εἰς τὰ δύο ἐκτενέστερα.

(Εἶναι 4) Λαιμαρία

γου προσδένεται, "πιάνεται" εις τόν ά-
κραϊον κρίκον ενός μεγαλυτέρου παλαν-
τζιονιού, τής "παλαντζόνας". (Είμ. 2)
'Ο δέ μεσαίος σιδηρούς κρίκος (κουλού-
ρα) τής παλαντζόνας προσδένεται εις
τό άροτρον· ούτω γίνεται ή σύνδεσις
τής σκευής του άλόγου εις τόν γάν-
τζον του "ζυλάετρου" ή του σιδερέ-
νιου "δίφτερου" ή εις τήν "πρόγκαν"
τής "σιδεριάς".

Διά τό δόηγημα τών ζώων ξεκι-
νοῦν δύο άλλα "σκοινιά" -έν δι' έκα-
στον άλογον - από τούς χαλινούς τών
άλόγων τά όποια καταλήγουν εις τό
"χερούλι" του ζυλάετρου ή, ανά έν,
εις τά δύο "χερούλια" τής "σιδερι-
άς". (Είμ. 7)

(Είμ. 5) →
Τά δύο
ζυλινά (ζυλινά)

(Είμ. 6) Παλαντζόνιον

δ: 'Α ρ ο τ ρ ί ω σ ι ς "ο ρ γ ω μ α".

Τό "οργωμα" διά μέν του "ζυλάετρου" και του σιδερένιου "δίφτερου"
παλαιότερον γίνεται στην ίδια αύλακις. "Πάνε κι' έρχονται" ως λέγουν, διά
δύο τής "σιδεριάς", μεσαίως, ως λέγουν. (Είμ. 7)

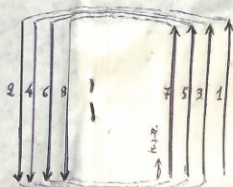
Η "σπορά" γίνεται κατά τμήματα
χωραφίου πού λέγονται "σποριές", οι ο-
ποίες χωρίζονται διά μιās αύλακις.

Η άροτριώσις, τό "οργωμα", γίνε-
ται κατά μέν τό "σκόισιμο" βαθιά, κατά
δέ τήν "σποράν" εις βάθος 10-15 πόντων.

"Όπου τά χωράφια είναι έπίπεδα
προσέχουν ώστε οι "αύλακιές" νά "σταυ-
ρώνουν" έν όχέσει μέ τίς αύλακιές του
προηγούμενου έτους. Έτσι δουλεύεται
καλύτερα τό χωράφι. Έπειδή, όμως, τό
πλεϊστον τών χωραφιών είναι πεκλι-
μένα, διότι συνήθως εύρίσκονται στά
πρηνή τών λόφων, δέν είναι δυνατόν
νά σταυρώνουν τίς αύλακιές σ' αυτά
τά χωράφια.

Γιά νά έτοιμάσουν ένα χωράφι νά τό σπείρουν πρέπει: α) Νά κάψουν από
άρχας θ/βρίου τήν "καλαμιά", έάν είναι από "σιταριά", δηλ. έάν και τόν προ-
ηγούμενο χρόνο ήταν σπαρμένο σιτάρι. β) Νά καθαρίσουν τίς "άκρες" από τά
βάτα, τά χόρτα κ.λ.π., πού δυνατόν νά έχουν φυτρώσει. γ) Νά καθαρίσουν τά

(Είμ. 7) →
1) τή σπορά
2) ή ζυλάετρου
3) ή πρόγκαν
4) τή σπορά ή τή
5) τή σπορά ή τή
σπορά.

(Είμ. 9) "Μίσω-ίψα"

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(Εἰκ. 8) Σιδιρένιος
Στάβρος.

"γρανιά", ώστε να κυλά απρόσκοπτα τὸ νερὸ τῆς βροχῆς καὶ νὰ μὴ "γουλίζει" τὰ χωράφια. Πρὶν ἀπὸ τὴ "σπορά" προσπαθοῦν νὰ ὀργώσουν μιὰ φορὰ τοῦλάχιστον τὸ χωράφι. "Οταν τοῦτο εἶναι ἀπὸ "ἀραποσιτιὰ", δηλ. ἐάν προηγουμένως ἦτο σπαρμένος ἀραβόσιτος, ἡ σπορὰ γίνεται μὲ τὸ ξυλάλετρο στὴν ἴδια αὐλακιά, "πάνε κι' ἔρχονται," δηλαδή. 'Εάν τὸ χωράφι ἦτο ἀπὸ "σιταριά", ἡ νέα σπορὰ θὰ γίνῃ μὲ τὸ "μονόφτερο", δηλ. "μέσα- ἔξω". Ἀν τὸ χωράφι πρὶν εὐρίσκετο ἐν ἀγροναπαύσει, ἄλλο ἓνα ὄργωμα ἀκόμη ἀπὸ τὸ χειμῶνα εἶναι ἀπαραίτητο. Τὸ χειμωνιάτικο τοῦτο "ὄργωμα" λέγεται "σκίσιμο", τὸ δεῦτερο ὄργωμα - ἂν γίνῃ- λέγεται "διβόλισμα". Προκειμένου νὰ σπείρουν "ἀραποσιτι" κάνουν καὶ τρία ὄργωματα. Κατὰ τὴν σποράν ρίχνουν φωσφορικά καὶ φωσφοροαμμωνιακὰ λιπάσματα.

Ἐν ἀγροναπαύσει ἔμενον οἱ ἀγροὶ παλαιά. Τώρα ὅμως, μὲ τὰ λιπάσματα, σπανίως ἀφήνονται ἐν ἀγροναπαύσει. Τοῦτο ἐξαρτᾶται, ἐπίσης, ἀπὸ τὸ ἐάν ἕνας γεωργὸς ἔχῃ πολλὰ ἢ λίγα χωράφια.

Κατὰ τὴν "σποράν" τὸ "σπῆρο" τὸν ἔχει "Ὁ σποριάς" μέσα στὸ "δισάκι-κι" καὶ ἐξ' αὐτοῦ λαμβάνει καὶ σκορπᾷ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τὸ σπῆρο τοῦ "ἀραποσιτιοῦ" τὸν ἔχει σ' ἓνα κουβᾶ (σοῦγλο) ἢ σ' ἓνα καλαθάκι.

Τίς λάσπες ποὺ κολλοῦν στὰ πόδια καὶ στὰ φτερά τοῦ ἀρότρου τίς "ξύνουν" μὲ τὸ "ξάλι", δηλ. μ' ἓνα αὐτοῦ ἐν εἴδει σκούπας, τὸ δοποῦν εὐρίσκεται καρφωμένο στὸ κάτω μέρος τοῦ ἐλάου τοῦ "καμτσικιοῦ". (Εἰσ. 9)

Κατὰ τὴν σποράν γίνεται "σπάρνιμα" τοῦ χωραφιοῦ μὲ τὴν "σβάρνα" (Εἰσ. 8) πρὸς τοσπεύωσιν καὶ "σκάσιμο" τῶν πόλων.

Τίς ἄκρες τοῦ χωραφιοῦ ποὺ δὲν τίς πιάνει τὸ "ἀλέτρι", τίς... "κάνουν ἀναβόλα", δηλ. τίς ὀργώνουν κατὰ τέτοιον τρόπον ὥστε οἱ αὐλακιές νὰ πηγαίνουν καθότως μὲ τίς αὐλακιές τοῦ μόλις πρὶν ὀργωθέντος κυρίως χωραφιοῦ. 'Εάν μείνῃ καμμιὰ ἄκρη ποὺ δὲν τὴν "πιάνει" τὸ "ἀλέτρι, τὴν σκάπτουν μὲ τὴν ἀξίνα ἢ τὸ "ξυνάρι".

Ἡ σκαφή γίνεται, εἰς τὴν περιφέρειάν μας, μόνον μὲ ἀξίνα. Κασμάς, λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ὑπάρχουν πέτρες καὶ τὰ χωράφια εἶναι μάλακά, δὲν χρησιμοποιεῖται.

Τὸ "ζευγολάτη" ἀκολουθεῖ ὁ "σέμπρος" καὶ βοηθαεὶ ἀναλόγως. 'Εάν τὸ "ζευγάρι" εἶναι τοῦ ἰοῦ τοῦ γεωργοῦ τότε τὸν ἀκολουθοῦν ἓνα ἢ δύο μέλη τῆς οἰκογενείας του καὶ βοηθοῦν ἀναλόγως.

Διὰ τὴν σποράν τῶν ὀσπρίων, ἰδίως τῶν φασιδίων, χρησιμοποιοῦνται χωράφια εὐφορα καὶ ὑγρά. Διὰ τὴν φακὴν, τὰ πιὸ "στεγνά", ἄμμουδερά, "τραγανερὰ". Τὰ φασόλια σπείρονται εἴτε παταχτὰ εἴτε δύο ἕως τρία κατὰ μῆκος τῆς αὐλακιάς.

Διὰ τὸ μονοετές τριφύλλιον, "τὸ 'Αλεξανδρινόν", τὸ χωράφι πρέπει

(Εἰσ. 9) Καμτσίκι.

νά είναι "βαλτερό", "δυσικό". Διὰ τὸ πολυετές τριφύλλιον τὸ χωράφι πρέπει νά είναι ποτιστικό. Διὰ τὸν βίκον κάνει ὅποιοδήποτε χωράφι, εἴτε ὑγρδεῖτε ξηρό. Ρόβι δέν "σπέρνουν".

Τὰ γεώμηλα σπείρονται, μετὰ τὸ ὄργωμα, σέ "γοῦβες" καί σέ ἀπόστασι 30 πόντους περίπου.

Τραγοῦδι τοῦ ζευγαριοῦ (συρτό, στό σκοπὸ τῆς Ρούσας-Παναδιᾶς)

Κάτω στό Δαφνο κι' ἄμάν ἄμάν ἄμάν

Κάτω στό Δαφνοπόταμο

" "

"

"

"

"

στοῦ Γιώργη τὸ ζευγάρι

-. -

Τὸ Γιώργη καί κι ἄμάν ἄμάν

Τὸ Γιώργη κάποια τὸν ἀγαπάει

" " " " "

παίρνει φωμί τοῦ πάει

βρέ Γιώργη τοῦ μιλάει

(Εἰμ. 10) →

Δρεπάνι
ὁ δοντωτό →
N° 4.

-. -

"Ελα Γιώργη κι' ἄμάν ἄμάν

ἔλα Γιώργη νά φῶς φωμί

" " " " "

ἔλα νά γιοματίσῃς

τὴν κόρη νά φιλήσῃς

(Εἰμ. 11) →

-. -

"Ἐπεσ' ὁ νιός ἀπὸ κι' ἄμάν ἄμάν

ἔπεσ' ὁ νιός στό φίλημα

" " " " "

κι ἡ κόρη στά παιχνίδια

κι ἀφῆκαν τὰ βοῦδάκια τους

ἡμέρες τρεῖς ζεμένα!.....

Κόρα →

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ἀναγράφεται ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν χειρῶν δι' τραγοῦδιται, ὅσοι τὸ ὄργωμα εἶναι ἡ μόνη γυναικίαι ἀσχολία πού δι' ἐπιπίνει τραγοῦδι.

Β' ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Ὁ θερισμός ἀρχίζει εἰς τὴν περιοχὴν Χελιδονίου-Ἠλείας ἀπὸ 20 περίπου Μαῦτου καὶ τελειώνει κατὰ τίς 15 Ἰουνίου, ἀνάλογα μὲ τὸν καιρὸ πού συντελεῖ εἰς τὸ "πρώιμον" ἢ "ὀψιμον" τῆς ὠριμάνσεως.

α'. Ἐργαλεῖα τοῦ θερισμοῦ.

Ταῦτα ἦσαν καὶ εἶναι: 1) Τὸ ὁδοντωτὸ "δρεπάνι" τὸ μέγεθος εἶναι ἀνάλογο μὲ τὰ νοῦμερα (N° 3, 4, 5). (Εἰμ. 10) 2) Ἡ χειρολαβὴ του εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου. Ταῦτα πωλοῦνται ἑτοιμα εἰς τὰ σιδηροπωλεῖα. 3) Ἡ κόσσα. (Εἰμ. 11) 4) Ἀποτελεῖται ἐκ σιδηρᾶς ἐλαφρῶς κεκαμμένης λεπίδος μὲ κόφιν λεῖαν, προσηρμοσμένης εἰς ξύλον μακρὸν, εἰς τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ἔχει στερεωθῇ ὀρίζοντι.

ως ειδική χειρολαβή από την οποία "πιάνεται" τό δεξί χέρι του θεριστού. Διά της "Κόσας" κόπτονται τά τριφύλλα,τά ύψηλά χόρτα κ.λ.π. Τό όνομά της ίσως προέρχεται από τό "κουσί",λέξιν ήτις, είς την γλώσσαν των προσφύγων έξ'Ανατ. θράκης,σημαίνει "τρέξε". Έπειδή,λοιπόν,τό θεριστικόν αυτό εργαλείον τίθεται είς γρήγορον κίνησιν δηλ."τρέχει" κάτω από την βιαίαν κίνησιν του χειριστού του έλαβεν ίσως τό όνομα "Κόσα".

Ουδέποτε έγένετο θερισμός των δημητριακών μέ τάς χεϊρας ή μέ άλλο όργανον (μαχαίρι κ.λ.π.)ούτε διά ξεριζώματος.Μόνον τά ρεβύθια,οί φακές κ.λ.π. ξεριζώνονται δηλ. δέν χρησιμοποιοῦνται διά τόν θερισμόν των όρέπανα.

Β. Θερισμός Δημητριακῶν.

Ταῦτα θερίζονται είς ύφος 0,50 μ. ή καί 1 μ. άκόμη,δεδομένου ότι γίνονται πολύ"ψηλά".Η βρώμη καί ή σίκαλις θερίζονται άκόμη ψηλότερα.Οί θερισταί θερίζουν σχεδόν όρθιοι.Οί στάχυες πού έμμενον από τούς θεριστάς "έμαζεύοντο" παλαιά από πτωχούς πού ήρχοντο από άγονα μέρη,ίδίως από τά βουνά.Τά ύπολείμματα αυτά έλέγοντο"καμουτσες".Τώρα οί στάχυες οὔτοι δέν συλλέγονται αλλά μένουν είς τό χωράφι.

Ο θερισμός γίνεται από γυναίκες καί άνδρες,ίδίως γυναίκες.Ο θεριστής ή ή θερίστρια,μέ δύο-τρεις χεϊρές "ορακανιές",γεμίζει μιá "χεριά", την οποία αποθέτει ό ίδιος επί του έδάφους. Ακολουθοῦν ένας ή περισσοτέροι, πάλιν παλινάμεχά,πού δένουν τίς χεϊρές αυτές -15 έως 20 μαζι- είς "χερόβολα".Τά "στάχυα" τοποθετοῦνται πρός την αριάν πάντοτε διεύθυνσιν. Τό "δεματικόν" μέ τό όποιον δένουν τά "χερόβολα" εἶναι από τό ίδιο τό σιτάρι πού "τραβοῦν" από τίς "χεριές".Λόγω τέτοια "χερόβολα",μέ τά στάχυα πρός την ίδιαν πάντοτε διεύθυνσιν,ποτελοῦν ένα "δεμάτι".Τά "χερόβολα" τά φορτώνουν ανά δώδεκα στό κάθε πλευρό του ζώου -24 ένα φόρτωμα- καί τά μεταφέρουν τμηματικά είς τά"θεμονοστάσια".

Γ. Θεριστάι.

Οί θερισταί,ώς είπομεν, εἶναι άνδρες καί γυναίκες.Πρίν από τό 1940 ήρχοντο θερισταί καί από ξένα μέρη,ίδίως Ζακυνθινοί.Προσελαμβάνοντο επί ήμερομισθίῳ,μέ τό "μεροδούλι".Πολλές φορές,όμως,εδίδοντο είς αυτούς πρός θερισμόν χωράφια κατ'άποκοπήν μέ 10⁰/_ο είς "είδος". Είς τούς επί ήμερομισθίῳ θεριστάς παρείχτο καί φαγητό από τό "άφεντικόν".Είς τούς κατ'άποκοπήν,όχι. Σήμερον "παίρνουν" έργάτες μέ τό "μεροδούλι" ή μέ "δανεικαριές".

Οί θερισταί πρίν άρχίσουν τόν θερισμόν εὔχονται είς τόν "νοικοκύρην": "Αντεΐ...Χίλια μόδια κι'ό σπόρος χώριαΐ...".Εὔχονται δηλ. νά δώση τό χωράφι πολύν καρπόν.

Οί γυναίκες βάζουν παλιές μάλλινες κάλτσες στό χέρια τους γιά νά μή τά "κάφη" ό ήλιος καί διά νά τά προφυλάσσουν από τά άγκάθια.Έπίσης οί άνδρες ζώνουν τή"μέση" τους μέ "ζωνάρια" γιά νά μή τούς πονάη από τό "σκιψίμο".Τραγου

Οἱ θερισταὶ τραγουδοῦσαν διάφορα τραγούδια σχετικά μὲ τὸ θερισμὸ ἢ καὶ ἄλλου περιεχομένου, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) (Τσάμικο). "Ἦλιε μου γιὰ βασίλεφε γιὰ πέσε παρακάτω.

Ξέ καθαριῶνται οἱ ἀργατιές, τοῦ κόσμου οἱ θερισταδες'.

"Ἄλλοι θερίζουν γιὰ φωμί κι ἄλλοι γιὰ δυὸ παράδες
κι ἕνας γερος-παλιόγερος γιὰ μιὰ πρέζα ταμπάκο'...

Σημείωσις: Οἱ θερισταὶ, ἀπὸ τὸ μεσημέρι καὶ μετὰ, τραγουδοῦν τὸ ὡς ἄνω τραγούδι καὶ παρακαλοῦν τὸν ἥλιο νά . "Βασίλεψη" γιὰ νά τελειώσουν τὸ ἐπί-μοχο ἔργο τους.

2) (Συρτό) Γενήκαν τὰ γεννήματα, γενήκανε γιὰ θέρο
'Ἐλενίτσα ἢ ντελμπεντέρω'.

Πῆρα τὸ δραπανάκι μου ὦχ'· καὶ πάω νά θερίσω
τὴν 'Ἐλένη ν' ἀπαντήσω'...

Πῆρα τὸν ὄργο (ἔργο) σάν πλατύζαι τὴ σποριά μεγάλη
σάν κι ἐσένα δέν εἶν' ἄλλη'...

3) (Συρτό) Γιὰ σένανε Ρουσούλα μοι μὲ βόλανε στὸ Κάστρο'.

Πάχα δὲ θάρρη ἕνας καρπός νά βγῶ ἀπὸ τὸ Κάστρο,
νά κάψω χῶρες καὶ χωριά, χωριά καὶ βιλαέτια,
νά κάψω τὴν ἀγάπη μου μέσα στὰ φυλλοκάρδια'...

"Ὅταν τελειώσουν τὸ χωράφι ἀφήνουν ἕνα μέρος, σὲ μιὰ ἄκρη, ἀθέριστο, ἔτσι γιὰ "γένεια", ὡς λέγουν. Στὸ τέλος πετοῦν τὴ σκούφα τους ψηλά καὶ λέ-γουν : "Λυτέ'.. Ἐκεῖ πάνω νά πάη ὁ σωρός". Δηλ. ὁ καρπὸς ποῦ θά δώση, νά "σωρωθῇ" σ' ἕνα μεγάλο σωρὸ μέχρι τὸν...οὐρανό'.

δ' Ἡ δ ὁ ἑ σ ι μ ο (δ ε μ ἄ τ ι α σ μ α) τ ῶ ν σ τ α χ ῦ ω ν .

Τοῦτο γίνεται ἀμέσως μετὰ τὸ θέρισμα σὲ "χεριές" -ὡς ἀνωτέρω εἴπο-μεν - καὶ ἐν συνεχείᾳ σὲ "χερόβολα". Δέν ἀφήνουν τοὺς στάχυς νά "ξεραθοῦν" πρῶτα καὶ κατόπιν νά τοὺς δέσουν. Ὅπου, ὅμως, δέν προφθάνουν, ἡ δουλειὰ αὐ-τῇ μένει γιὰ τὸ βράδυ καὶ ἰδίως γιὰ τὸ πρωὶ μὲ "τὸ δροσιό", ὁπότε δέν "τρί-βονται" οἱ στάχυες. Ἐργαλεῖο δεσίματος, δέν ἐκρησιμοποιεῖτο:

Πρὶν φορτωθοῦν τὰ δεμάτια γιὰ νά μεταφερθοῦν στὸ "θεμονοστάσι", το-ποθετοῦνται συνήθως ἀνά 12 σὲ διάφορα μέρη τοῦ ἀγροῦ, ὅχι "σωρός" ἀλλὰ ἀραιά-ἀραιά, ὥστε, ἂν βρέξη καὶ βραχοῦν, νά στεγνώσουν πάλι.

Οἱ ἐργασίες αὐτές τοῦ θερισμοῦ, τοῦ δεσίματος καὶ τοῦ κουβαλήματος εἶναι ἐπίπονοι· ἐξ αὐτοῦ καὶ τὸ λεγόμενον: "θέλης θέριζε καὶ δένε, θέλης

δένε και κουβάλα.". δηλαδή ό,τι και να κάνης από αυτά είναι έξ' ύσου κου-
ραστικό.

Ε. Σ υ γ κ ο μ ι δ ή τ ω ν Γ ε ω μ ή λ ω ν

Η καλλιέργεια της πατάτας εις την περιοχὴν μας δὲν εἶναι γνωστὸν ἀ-
πὸ ποίαν χρονολογίαν ἀκριβῶς ἄρχισε νὰ γίνεται. Πάντως, γέροι ἐνενήκοντα
ἔξ και πλέον ἑτῶν ἐνθυμοῦνται ὅτι ὑπῆρχεν αὕτη στὰ παιδικὰ τους χρόνια.
Συνεπῶς, πρέπει νὰ ἄρχισε ἡ καλλιέργεια αὐτῆς πρὶν τὸ 1860.

Ἡ σπορά τῆς πατάτας γίνεται κατὰ δύο ἐποχάς: α) Τὸν Ἰανουάριον -Φεβρου-
άριον καὶ β) τὸν Αὐγουστο -Σεπτέμβριον. Οἱ πατάτες ποὺ σπείρονται τὸν Ἰανου-
άριον -Φεβρουάριον εὐδοκιοῦν σὲ "ξηρικά" χωράφια, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν
τῆς ἀναπτύξεώς των ὑπάρχει ἄφθονος ὕγρασία, καὶ ἔχουν μεγάλη ἀπόδοσις κατὰ
στρέμμα. Ἐκείνη δὲ ποὺ σπείρεται Αὐγουστο- Σεπτέμβριον, ἡ "ὀβιμη" δηλαδή, θέ-
λει χωράφια ποτιστικά καὶ δὲν ἀποδίδει ὅσον ἡ "πρώιμη". Ὁ σπόρος καὶ εἰς
τάς δύο περιπτώσεις εἶναι τῆς ἰδίας ποικιλίας.

Ἡ ἐξαγωγή τῆς πατάτας ἀπὸ τὸ χωράφι (εἶν. 12)
γίνεται μὲ τὴν "ἀξίνα". (εἶν. 12) Σὲ μεγάλες
ὅμως ἐκτάσεις γίνεται καὶ μὲ τὸ ξυκαλῆτρον. Ἀφ' ἧς →
ἐλλὰ καὶ μὲ εἰδικὸν ἐργαλεῖον σὺν ἄλλοις.
τὸ ὁποῖον σφύρον τὰ ἄλογα καὶ λέγεταὶ "αὐ-
ξικέλα".

στ: Σ υ γ κ ο μ ι δ ή τ ω ν Γ ε ω μ ή λ ω ν

Πρὶν ἀπὸ τὸ 1940, ὡς "σανός" πρὸς διατροφήν τῶν ζώων, ἐχρησιμοποι-
εῖτο ἡ "κορφάδα" τοῦ ἀραβοσίτου, δηλαδή ὁ βλαστὸς καὶ τὰ φύλλα του, τὰ ὁ-
ποῖα συνεκεντροῦντο, ἠλιάζοντο, ἐδένοντο εἰς δέματα καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐπο-
ποθετοῦντο ἐντὸς τοῦ ἀχυρῶνος. Ἐχρησιμοποιεῖτο ἐπίσης καὶ ὁ "ἀβούλιαρος"
δηλαδή ἓνα ὑψηλὸ χόρτο ποὺ "γίνεται" μόνο του στὰ σταφιδοκτῆματα κ.λ.π.
Οὗτος ἐθερίζετο μὲ τὴν Κόσσα καὶ ἀφοῦ ἐξηραίνετο ἐδένετο καὶ ἀποθηκεύετο
διὰ τὸν χειμῶνα.

Τώρα ὅμως οἱ σανοὶ αὐτοὶ δὲν χρησιμοποιοῦνται καὶ ἀντεκατεστάθη-
σαν μὲ τὸν βίκον, τὸ τριφύλλι, τὸ κριθάρι κ.λ.π. Ἡ σπορά τοῦ βίκου γίνεται
τὸν Νοέμβριον, τοῦ τριφυλλιοῦ τὸν Μάρτιον - Ἀπρίλιον σὲ ποτιστικά χωράφια
(ὅρα καὶ κεφ. Αδ'. τὸ ὄργωμα"σελὶς 6) Ὁ θερισμὸς τοῦ βίκου γίνεται κατὰ Μά-
ϊον - Ἰούνιον. Ξηραίνεται, δένεται σὲ "μπάλες" καὶ ἀποθηκεύεται. Ὁ θερισμὸς
τοῦ τριφυλλιοῦ ἀρχίζει τὸν Ἀπρίλιον καὶ λήγει τὸν Ὀκτώβριον. Θερίζεται
δὲ κάθε 20 μέρες μὲ τὴν Κόσσα. Τὸ τριφύλλι, ἐπίσης, ἀφοῦ ξηρανθῇ δένεται
σὲ μπάλλες. Πρὸς τοῦτο χρησιμοποιεῖται μιὰ παλιά "κασσέλα". Ρίχνουν μέσα
σ' αὐτὴ ἀποξηραμένο τριφύλλι ἐπάνω σὲ σύρματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν τοποθετήσει
πρὶν ἐντὸς αὐτῆς, ἔτσι ὥστε νὰ χρησιμοποιηθοῦν κατόπιν γιὰ τὸ δέσιμα τῆς
μπάλλας. Πατοῦν τὸ τριφύλλι γιὰ νὰ "στιβαχτῇ" καὶ μετὰ τὸ βγάζουν, τὸ δέ-

νουν σφιχτά καί έν συνεχείᾳ τό ἀποθημεύουν στό "ἀχούρι" (σταῦλο, ἀχυρῶνα, καλή-
βη.λ.π.).

Γ' ἈΛΩΝΙΣΜΟΣ

α' Ὁ κυρίως ἄλωνισμός. Τά δεμάτια μετεφέροντο διά τῶν ζῶων εἰς τά "ἀ-
λώνια" καί ἐτοποθετοῦντο εἰς τό "θεμονοστάσι". Ἀλώνια ὑπῆρχον σέ ὠρισμένες
περιοχές πλησίον τῶν ἀγρῶν καί ἔξωθεν τοῦ χωρίου. Μερικά ὑπῆρχον, παλαιά,
καί ἐντός τοῦ χωρίου.

Τά ἀλώνια ἦσαν "χωματάλωνα". ἦταν δηλαδή ἓξ ἄλωνα ἕνας κατάλληλος
χῶρος πού δέν ἔβραζε χῶμα, σέ "δυσικό μέρος". Στό χωρίό μας ὑπῆρχεν ἕνα
μόνον "πετράλωνα", δηλαδή στρωμένο μέ πέτρινες πλάκες,

Τό "ἀλώνι", εἴτε ἀνῆκε εἰς μίαν οἰκογένειαν εἴτε σέ πολλές, γειτονικές
στά χωράφια, αὐταῖ ἀλώνιζαν μέ τήν σειράν, ἀνάλογα μέ τό μερίδιον πού διέθε-
τε ἐκάστη.

Ἐκεῖ, λοιπόν, στό ἀλώνι, συνεκεντρῶνοντο τά δεμάτια. Ἐκάστη δέ οἰκογέ-
νεια ἔβραζε σέ ὠριμένη πάντα μεριά, τό ἕνα ἑπάνω στό ἄλλο καί ἐσχημάτιζαν
τήν λεγομένην "θεμωνιάν". Τρόπος τοποθετήσεως τῶν δεματιῶν, αὐστηρά καθωρι-
σμένος, δέν ὑπῆρχε.

Στό ἀλώνι ἐγένετο πάντοτε ὁ χωριεύς τοῦ καρποῦ ἀπό τά ἄχυρα καί εἰς

οὗθεν ἄλλο μέρος. **ΑΚΑΔΗΜΙΑ** **ΑΘΗΝΩΝ**
Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἄλωνισμοῦ, καθ' ἑκάστον ἔτος, ἐγένετο καθαρισμός
τοῦ ἄλωνιστοῦ ἀπὸ τά χόρτα καί κατόπιν ἐσκουπίζετο μέ τήν "σαρωματιάν".

Ἐπάλειψις τοῦ ἄλωνιστοῦ διά πληοῦ ἢ μικροῦ κόπρου βοῶν καί ἀχύρου δέν
ἐγένετο εἰς τήν περιοχὴν Χελιδονίου - Ἠλείας.

Τό "καθάρισμα" τοῦ ἄλωνιστοῦ ἐγένετο εἰς οἰανδήποτε ἡμέραν καί ὥραν.

Ἡ περίοδος τοῦ ἄλωνισμοῦ ἤρχιζεν ἀπὸ 20ῆς Ἰουνίου ἕως 20ῆς Ἰου-
λίου περίπου. Τά "χερόβολα" ἐτοποθετοῦντο ἐντός τοῦ ἄλωνιστοῦ μέ τοὺς στά-
χους πρὸς τά ἑπάνω, πλησίον τοῦ "στοιχεροῦ", δηλαδή τοῦ κάθετου ἀλωνόστυ-
λου". Ὁ ἄλωνισμός ἤρχιζεν καθ' ὥραν 8ην π.μ., δηλαδή μέ τό "πάρσιμό" τῆς δρο-
σίδας ἀπὸ τὸν πρωινόν ἥλιον καί ἐτελείωνε κατὰ τίς 3-4 ἡ ὥρα τό ἀπόγευμα
χωρίς νά ἐπαναλαμβάνεται τήν ἐπομένην ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀπλώματος". Ὁ ἄλωνι-
σμός ἐγένετο διά τῶν ποδῶν περιφερομένων ἵππων. (Ἡμίονοι καὶ ὄνοι δέν
ὑπῆρχον εἰς τήν περιοχὴν παρὰ εἰς μικράν ἀναλογίαν ἐν σχέσει μέ τοὺς ἵπ-
πους· τώρα δέ σχεδὸν ἔχουν ἐκλείψει).

Τά ἄλογα" διὰ τὸν ἄλωνισμόν, προσφάτως πεταχθέντα, ἐδέοντο ἀπὸ τὸν
κάθετον ἀλωνόστυλον, τό "στοιχερό", μέ σχοινί προσηρμοσμένον εἰς ἄλλον
τοιούτον δεμένο εἰς "θηλαές" γύρω ἀπὸ τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Τό σχοινί αὐτό
"γυρνοῦσε" χωρίς νά μαζεύεται στό "στοιχερό" διότι ἦτο δεμένον εἰς ξυλίνη
μουλούραν, "τό μουλούρι", περασμένην ἐπὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἀλωνόστυλον δι-
κην δακτυλιδιοῦ. Ἀπὸ τήν κορυφήν τοῦ "στοιχεροῦ" ἦτο δεμένον ἐπίσης ἕν

ἄλλο σχοινίον ,ὁ λεγόμενος "ἄερας".Τοῦτο ἦτο ἀρκετά μακρόν καὶ τὸ ἄλ-
λον ἄκρον του ἦτο δεμένον εἰς τὸ πρῶτο σχοινί πού ἐδένετο μέ τις "θη-
λειές" τῶν ἁλόγων.Μέ τήν περιφοράν τῶν ζῶων"ὁ ἄερας "ἐτυλίχτετο"σιγά-σι-
γά ἐπὶ τοῦ "στοιχειοῦ"καὶ ὅταν ἔφτανε εἰς τὸ τέρμα του - μετά περιφο-
ράν 20-25 γύρων - ἐσταματοῦσαν τὰ ζῶα καὶ τὰ"ἐγύριζαν" ὥστε νά περιφέ-
ρῳνται κατ'ἀντίθετον φοράν * καὶ τοῦτο διὰ νά μὴν περιφέρεται πάντοτε
ἔξω-ἔξω τὸ ἴδιο ἄλλογο,ὁπότε θά ἐκουράζετο ὑπερβολικά λόγῳ τῆς μεγάλης
κυκλικῆς τροχιάς πού διέγραφε,ἀλλά νά συναλλάσσεται, ἐκ περιτροπῆς, μέ τὸ
ἄλλογο τοῦ μέσα μικροῦ κύκλου πού ἦτο ξεκούραστο.

Μηχανικόν ἁλωνιστικόν μέσον ,δηλαδή χονδραὶ ξύλιναι σανίδες,προσ-
ηρμοσμέναι μεταξύ των καὶ ὠπλισμέναι εἰς τήν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπι-
ρῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ λιθίνων"δοντιῶν",τὸ λεγόμενον ἄλλαχού "ντου-
νι" ,δέν ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τήν περφοχήν μας.

Κατὰ τήν διάρκειαν τοῦ ἁλωνισμοῦ ὁ γεωργός ,δηλαδή ὁ κύριος τῶν
ἁλωνιζομένων δεματιῶν ,μέ τὰ μέλη της οἰκογενείας του ὡς καὶ οἱ "βαλμά-
δες" δηλαδή οἱ ἰδιωκτῆται τῶν ζῶων πού"ἁλώνιζαν",ἐρχόμενοι γύρω ἀπὸ τὸ
"ἁλώνι" ἔρριπτον μέ τὸ"δικριάνι;" μέσα εἰς τοὺς διαγραφόμενους ὑπὸ τῶν
ἁλόγων κύκλους,τοὺς ἀκόπους ἀκόμα στάχης διὰ νά πατηθοῦν.

Τὸ "δικριάνι" (Εἰκ.13) ἦτο ἐπίμηκες
ξύλον πού κατέληγε εἰς τρία δόντια,ὡς καὶ τὴν
τοίαν τοῦ Προσιδῶντος. Τελευταῖα ἐχρησιμο-
ποιεῖτο καὶ ἡ "Πηρόνα" καὶ ὁπλοῦν ἐλάσσω μέ
τέσσερα μεταλλικά δόντια,προσηρμοσμένων εἰς
τὸ ἄκρον ξυλίνου " στυλιarioῦ". Αὐτοῦς ἐχρησι-
μοποιεῖτο καὶ τὸ ξύλινον φυτᾶρι,σάν τὸ "πλα-
στήρι" πού χρησιμοποιοῦν οἱ γυναῖκες στά χωριά
γιὰ νά ρίξουν τὸ φωμί στὸ φούρνο .Τοῦτο ἰδί-
ως ἐχρησιμοποιεῖτο ,μία ἢ δύο φορές κατὰ τήν
διάρκειαν τοῦ "ἁλωνιοῦ" ,γιὰ νά φέρουν τοὺς
κάτω στάχης ἐπάνω. Ἡ ἐργασία αὕτῃ ἐγίνετο
κατὰ τὸ μεσημέρι ,ὅτε ἔβραζαν τὰ ζῶα διὰ νά τὰ
ποτίσουν .Τότε ἔκαμαν τὸ λεγόμενον"γύρισμα"
τοῦ "ἁλωνιοῦ". (Εἰκ.13)

"Ἐνας ἁλωνιστῆς ἐδρισιζόμενος ἐντός
τοῦ"ἁλωνιοῦ",πλησίον τοῦ "στοιχειοῦ", "ἔσα-
λαχοῦσε"τὰ ζῶα,κρατῶντας στὸ χέρι του τὸ
"καμτσίκι",ξύλον ἐπίμηκες,εἰς τὸ ἓν ἄκρον
τοῦ ὁποίου ἦτο προσδεδεμένον τὸ "λουρί;"
μέ τὸ ὁποῖον ἐφοβέριζε ἢ καὶ ἐκτυποῦσε ἀ-
κόμη τὰ ζῶα διὰ νά τρέχουν .

Ἡ ἐργασία τοῦ ἁλωνίσματος ἐνός
ἀπλώματος ἐλέγετο ἀπλῶς "ἁλώνι".π.χ.ὁ τὰ-

(Εἰκ.13) Δικριάνι (ξύλινο)

(Εἰκ.14) "Καμτσίκι" παρα-
πινυρῶς εἰς τὸ
Δικριάνι.

κόν"χέρι", έντός του όποιου περνούσε τό μεσαίο "δόντι" του ζυλίνου δι-
κριανιού, του τελευταίου τούτου τοποθετουμένου επί του άλλινου κατακο-
ρύφως. Ένας γεωργός μέ τόν "τενεκέ" έρριπτε διαδοχικά όλο τό σιτάρι μέσα
στό δρυμόνι. Ένας άλλος κρατούσε τό "δρυμόνι" καί .."δρυμόνιζε", δηλ. τό
έσπρωχνε "πέρα - δώθε" καί ό σπόρος έπεφτε κάτω από τό δρυμόνι, καθαρός
πλέον τώρα, καί έσχημάτιζε σωρό. Ούτω, σιγά-σιγά, έχωνετο τό κάθετο "χέρι"
του Δικριανιού επί του όποιου έστήριζετο τό δρυμόνι.

"Όταν "έδρυμονίζετο" κατ'αυτόν τόν τρόπον όλο τό σιτάρι έβγαζαν τό
Δικριάνι μέ προσοχή, ώστε νά μή χαλάσουν τό σωρό, άφού είχαν σημειώσει είς
τό "χέρι" του μέχρι πού έφτασε ό σωρός του σίτου, δηλαδή μέχρι πού είχε
χωθή τό Δικριάνι. Μετρούσαν πόσες άντρινές παλάμες ήταν τό ζύλο του Δι-
κριανιού μέχρι τό σημάδι καί.... "τόσα φορτώματα" σιτάρι θά έβγαζε ό σι-
ρός. (Τό φόρτωμα ύπελογίζετο 80 έως 100 διάδες.)

Όφειλαί πρός τρίτους έκ του σίτου αυτού (δεκάτη, παπαδιάτικο, άγρο-
φυλακίστικο κ.λ.π.) δέν ύπήρχον, τουλάχιστον από τό 1880 καί μετά. Μόνον
ξείδον τό "άλωνιστικό", δηλαδή έπλήρωναν τά ξένα άλογα πού είχαν "άλωνίσει",
έάν, φυσικά, δέν ήσαν "δανεικαριές". Τό "άλωνιάτικο" αυτό, γιά κάθε άλογο
ήταν, προπολεμικά, 12 διάδες, μεταπολεμικά δέ 25 διάδες.

Τό σιτάρι τό μετρούσαν, παλαιά, μετρήσει καί όλα τά δημητριακά μέ ένα
στρογγυλό, ζύλινο δοχεΐο, κατεσκευασμένο από πλάτανα, τό όποιον έλέγετο
"κάρτο". (Εικ. 14) Τούτο χωρούσε, ζέχειλα, 7, 50 διάδες σιτάρι. Τέσσερα "κάρτα"
είχαν, ήταν ένα, .. "βατσέλι", δηλαδή 30 διάδες (ή καί 25 άπό αλλιώς) έπαιαν δέν
έγέμιζαν τό "κάρτο" ζέχειλα. "Βατσέλι", φυσικά, ήταν λιγώτερο. Δώδεκα
"βατσέλια" σιτάρι ήταν ένα "μόδι", δηλαδή περί
τίς 300 - 360 διάδες. Τό "μόδιον" ως φαίνεται
θά ήτο, παλαιότερον, ζύλινον δοχεΐον μετρή-
σεως ή αποθηκεύσεως του σίτου καί ύψών άλλων-
δημητριακών. (υπερτί του "κάρτου" διηγούνται
τό εξής ανέκδοτον:

(Εικ. 15) Κάρτα

Κάποτε δύο γεωργοί είχαν "μισιανά"
σπείρει τά χωράφια τους. Ό ένας άπ'αυτούς
όμως ήταν τυφλός. Όταν λείπον "άλωνισαν τό σιτάρι "καί ήλθε ή στιγμή τής
"μοιρασιάς" έγέμιζαν τό "κάρτο" μέ καρπό καί έπαιρνε "ένα ό ένας, ένα ό άλ-
λος". Ό γεωργός όμως πού είχε τά μάτια του, έπωφελούμενος από τήν άναπη-
ρίαν του τυφλού "σέμπρου του, "αναποδογύριζε" τό "κάρτο", έρριπτε λίγο σι-
τάρι είς τήν από κάτω έπιφάνειάν του, ή όποία - έτσι αναποδογυρισμένο ως
ήτο - ήρχετο πρός τά επάνω, καί έλεγε στόν τυφλό : - "Νά! Βλέπεις πόσο γε-
μιζω τό δικό σου; Βάλε τό χέρι σου νά δής...". - "Κάνε δουλειά σου, βλέ-
πει ό θεός...". άπήντησε εκείνος ήσυχά, ήσυχά. Δέν γνωρίζομεν άν, μετά τήν
άπάντησιν αυτήν, έξηκολούθησεν ό πόνηρός "μισιανάτορας" νά εξαπατά τόν τυ-
φλό "σέμπρο" του.).

Τόν καρπό τόν μεταφέρουν από τό "άλωνι" μέ τά άλογα μέσα σέ ύφαν-
τά μάλλινα "σακιά", ή σέ "λινάτσες" καί τόν αποθηκεύουν μέσα στό "κασόνι",

ξύλινο δοχεῖο σχήματος ὀρθογωνίου παραλληλεπιπέδου, χωρισμένο σέ 2-3 διαμερίσματα, τά λεγόμενα "μάτια". Ἐάν τό "κασόνι" δέν "παίρνει" ὅλο τό "γέννημα" τότε τό ὑπόλοιπον τό ἀδειάζουν "σωρό" μέσα στήν ἀποθήκη τους.

Τά ἄχυρά τά "ἔφερναν" μέσα σέ "σανικιά" καί τά ἀποθήκευαν μέσα στό "καλύβι" πού εὐρίσκετο ἔξω ἀπό τό χωριό, στό χωράφι τους, διότι πολύ λίγοι εἶχαν ἀχυρῶνα στό "κατώι" τοῦ σπιτιοῦ τους. Ἀπ' ἐκεῖ, τό χειμῶνα, τά μετέφεραν "σανκί-σανκί" καί τά χρησιμοποιοῦσαν διά τήν διατροφήν τῶν ζώων. Τώρα ὅμως πᾶ ἄχυρα δέν χρησιμοποιοῦνται διά τόν σκοπόν αὐτόν ἀλλά "καίγονται" στά χωράφια ἥ τά πωλοῦν σέ ἐμποροῦς 3-4 δραχμές τήν "μπάλλα".

Δέν γίνεταί διαλογή σπόρου διά τήν νέαν σποράν. Παίρνουν ἀπό τό "σωρό" καί τόν καθαρίζουν ἀπό τίς "ἔρες" καί ἀπό τοὺς τυχόν υπάρχοντας ξένους σπόρους. *Ο μαθηρικός αὐτὸς γίνεται μὲ τὴν δυνάμειν μαθηρικήν τοῦ εἶναι αὐτοῦ ὡς ἄνθρωπος μὴ ὡς ζῷον.*

Τραγοῦδι πού μνημονεύει τά "ἄλωνα" τοῦ χωριοῦ εἶναι :

(Συρτό) Γύρω στοῦ χωριοῦ τ' ἄλωνα
πέρδικες λαλοῦν κι ἀγρόνια
καί οἱ ἔμορφες ζυπνᾶνε
γιά νερό στή βρύση πᾶνε
"ὦχ, καί μιά 'ράβωντα σένη
εἶναι πάντα πικραμένη."

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Εἰς τό χωρίον μας (Χελιδόνιον - Πλείας), ἤναπτον πυράς μόνον τίς " ἀποκριές" δηλαδή τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀπδκρεω καί τήν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου. Τὰς πυράς αὐτάς ἤναπτον κυρίως εἰς τόν πρό τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου πλατύν ὡρον - ἀλλά καί εἰς ἄλλας γειτονιάς, - τὰς βραδυνὰς ὥρας καί τὰς διετήρουν ἕως τὰς πρωινὰς ὥρας τῆς ἐπομένης. Τὰς πυράς αὐτάς τὰς ὠνόμαζον "Ρετσίνοφωτιές", διότι κυρίως ὕλη μέ τήν ὁποία διετήρουν αὐτάς ἦτο ἡ ρητίνη τῆς πεύκης, "τό ρετσίνοι" πού εἶναι ἄφθονος εἰς τήν περιοχὴν μας. Τό "ρετσίνοι" ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον τό ἐκλεπτον οἱ νέοι καί οἱ νέες ἀπό τίς "γειτονιές" καί προήρχετο ἀπ' ἐκεῖνο πού εἶχαν ρίξει στά "βαγένια" μέ τό κρασί. Τὸν τρυγητὴ, ὅταν ἐπλεναν τὰ βαγένια, ἔβγαζαν τήν "λάσπη" τοῦ παλαιοῦ κρασιοῦ μέ τὰ ὑπολοίματα τοῦ "ρετσίνοιου" καί τήν πετοῦσαν σέ μία ἄκρη. Αὐτό τό "ρετσίνοι" ἐκλεπτον καί μ' αὐτό συντηροῦσαν τήν "φωτιά".

Γύρω ἔπὸ τίς πυρές αὐτές συνεκεντροῦντο ὅλοι σχεδόν οἱ "γειτόνοι", μικροί καί μεγάλοι, ἄνδρες καί γυναῖκες, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶχον μεταμφιεσθῇ "σέ μπαμποῦτες", "μποῦλες", καί τραγουδοῦσαν, χόρευαν ἄλληλοεπειράζοντο καί ἐγελοῦσαν. Οἱ "γέροι" ἔλεγαν διάφορες ἱστορίες, διάφορους μύθους καί παραμύθια.

Τίς φωτιές αὐτές δέν εἶχαν τήν συνήθειαν νά "τίς" πηδᾶνε οὔτε ἔλεγαν σχετικὰ εἰδικὰ διόστιχα ἢ ἄλλες φράσεις ἀλληγορικῆς ἢ μὴ.

Τὸ ἴδιον αὐτό τοῦ "ἐνδράματος" τῶν ἀνδρῶν ἔχει εὐρεθῆναι ἀπὸ τὴν Γερμανίαν.

Τό βράδυ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου (τῆς τυρινῆς) κάθε οἰκογένεια μετά τό φαγητό "ἐκαιγε" τά "ζούδια" "ζούδια" λέγοντας ἐννοοῦν ὅλα τά βλαβερά ζῶα (ἀλεπού, τσακάλι, ἀσβό, σκορπιό κ.λ.π.)

"Τό κάφιμο" τῶν "ζουδιῶν" ἐγίνετο καί γίνεται ὡς ἐξῆς:
"Ἡ μητέρα ἢ ὁ πατέρας ἢ καί κάποιος ἄλλος καρφώνει στό "πηρόνι" ἕνα "κομ-
μ' ατι μυτζήθρας", τήν βρέχει στό κρασί, τήν πλησιάζει στή φωτιά καί λέει:
"Ψένωγ φένω;" - "Τί φένεις;" - "τόν βωτᾶ κάποιος." - "Τήν ἀλεπού;" Κατόπιν
"Ψένω, φένω;" - "Τί φένεις;" - "τόν βωτᾶ ἄλλος. - "Τό σκορπιό»...
"Ἔτσι "ζορκίζουν" ὅλα τά βλαβερά "ζούδια" . -

Τ Ε Λ Ο Σ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

(Παναγιώτης Φ. Φουκας, Γενικός Χειλιδονίου-Ἡλείας.

Ἡ συλλογή αὕτη ἐγένετο ἀπό τῆς 15-30 Ἰανουαρίου 1970)